

NAMN ATT MINNAS

HARRY SCHEIN

Harry Schein är en egenartad företeelse i det svenska folkhemmet. De epitet, som ständigt brukar begagnas om honom är: miljonär, playboy och grå eminens. Kombinationen är ovanlig. Vad som gör den särskilt sällsam är att det är åt den socialdemokratiska regeringen denne så kallade "nollställda" miljonär och "seriöse" playboy skall antas fungera som grå eminens. Närmare bestämt åt ecklesiastikminister Ragnar Edenman, vilken Schein påstås ha den otacksamma uppgiften att bibringa ett kulturellt samvete.

Så vitt man kan döma har detta samvete hittills enbart materialiserat sig i form av hr avdelningschefen Roland Pålsson — skämtsamt kallad konungariket Sveriges kulturchef — och det till honom knutna kulturrådet, vari Harry Schein mycket riktigt ingår. Kulturrådets största, för att inte säga enda insats har varit utdelandet av de konstnårsbelöningar, som väl inneburit efterkrigstidens största kulturpolitiska fiasko, om man nu inte vill använda ordet skandal.

Det tycks alltså som om Harry Schein inte haft någon riktig lycka med sig i sina strävanden att förse socialdemokratien med en kulturpolitik — alldeles bortsett från det faktum att efter hr Edenmans reform av vårt undervisningsväsen kulturpolitik i Sverige måste bli en term av dubiös karaktär. Politiken kommer förvisso att finnas kvar, men den kultur, som skulle vara dess objekt blir det klenk med.

Alltnog, mot denna bakgrund fanns det godtrogna människor, som hoppades att Harry Schein skulle försvinna ur den svenska samhällsbilden lika omärkligt som han dykt upp, måhända för att njuta sitt otium under i alla hänseenden mildare luftstreck. I denna förhoppning styrktes de av hans bragelöfte att lämna Svenska Filminstitutet så snart han startat det. Sedan dess har det emellertid meddelats att hr Schein — naturligtvis med största motvilja — låtit övertala sig att kvarstå som institutets ledare i ytterligare tre år. Det är av allt att döma bara en liten början till gudvetvad. Harry Schein har uppenbarligen kommit för att stanna och det finns följaktligen anledning att skärskåda honom något närmare.

Vem och vad är Harry Schein? Svaret på den senare frågan kan man finna i en intervju som hr Schein förra året beviljade sin vän Allan Fagerström. Hrr Schein, Fagerström, Krister Wickman och Roland Pålsson — denna socialdemokratins braintrust — brukar enligt uppgift spela tennis tillsammans och då avgörs Sveriges öden. Arma fosterland! Hur som helst, i sin intervju med "enmansrådet" Schein som Fagerström benämner honom för att understryka hans unika position, frågar han Schein: "Varför är du sosse?" Men, och nu kommer det märkliga, Schein vill inte kännas vid denna benämning. Han är inte socialist, över huvud taget ingenting på -ist, förklarar han. Allt på -ism är musealt. Han är "helt enkelt med-

borgare i ett välfärdssamhälle” eller som han också uttrycker det ”helt enkelt pragmatiker”.

Harry Schein har onekligen inrättat sig i ett välfärdssamhälle, kommenterar Fagerström och fortsätter på sin pittoreska prosa: ”Han har en bostad, som inte är av denna världen — en nyinredd drömvilla snett emot golfklubben i Kevinge, med swimmingpoolen lättjefullt avvaktande sin mosaik och med den enorma fönsterväggen bjudande ut sig i rationell skamlöshet åt Edsviken.” Fagerström undrar om det inte finns en djupare anledning till ”detta magnifika lyxrede mitt uppe i en omgivning, där snön nästan automatiskt förvandlas till vispgrädd”. ”Jo, naturligtvis”, svarar Schein. ”Det beror helt enkelt på skattelagstiftningen.”

Det kan man onekligen kalla en pragmatiker.

Harry Schein är alltså pragmatiker. Men vem är han? Får man tro hans

hävdatecknare, i detta fall Marianne Höök, materialiserades han ur intet år 1938. Vad han hette innan han uppenbarade sig som Harry Schein vet ingen, utom möjligen han själv. Med det koketteri, som är honom naturligt, brukar han påstå att den enda ägodel av värde han medförde när han som flykting ankom till Sverige var ett par ridstövlar av antilopskinn! Enligt uppgift började han sin bana i vårt land som lantarbetare i Småland, fortsatte den med att paketera hälsothe i ett garage på Söder för en firma som ägdes av major Killander och blev sedan extraelev på Tekniska Högskolan. Det låter som handlingen i en absurdistisk pjäs och onekligen är det något absurt över hr Scheins karriär bland *die dumme Schweden*.

Han gjorde värnplikt som vattenexpert och mer eller mindre samtidigt en del uppfinningar inom vattenreningstekniken, med vilkas hjälp han

köpte in sig i en firma som han snabbt övertog. Med påpassligt utnyttjande av konjunkturen under den tid då Lort-Sverige övergick till att bli känt som Lortvattens-Sverige drev han upp Merkantila Ingenjörbyrå till en hittills oanad omsättning. Parallellt med lorten ägnade han sig åt kulturen. Han blev 40-talist. Han debuterade till och med som poet en gång — "det skedde i ett åskmoln, som öppnade sig i en hagelskur av testiklar i slutnumret av den så sorgeligen avsmnade tidskriften Poesi" — för att på nytt begagna hr Fagerströms målande ordval. Eller för att tala med fru Höök: "Han skrev också en opublicerad jätteroman, gick på klubb 44, Fylkingen och hörde Bartok, var tredjeståndpunktare och allt man för övrigt skulle vara och göra på 40-talet."

Vad kan man mer begära av den socialdemokratiska kulturpolitikens grå eminens?

Men han lät sig inte nöja med detta. Han inträdde som filmrecensent i Bonniers Litterära Magasin och var som sådan enligt fackmännens uttalande omöjlig. Han höll, sades det, på att ta död på filmintresset genom att skriva om filmerna på ett sätt som behandlade allt utom filmerna och ingav de lättlurade mindervärdeskomplex. När han nått höjden av ryktbarhet som esoterisk filmbedömare, upphörde han plötsligt med denna verksamhet. Som skäl angav han endels att han tröttnat på film, endels att han efter sitt giftermål med Ingrid Thulin inte gärna kunde fortsätta som filmkritiker. Sin affärsbegåvning dokumenterade han ytterligare genom att

i Lars Levi Laestadii namn sälja sin hustru till Hollywood för 85.000 kr. Det var vad han lyckades inbilla amerikanerna att Stockholms Stadsteater skulle förlora på att uppskjuta fyra föreställningar av "Fröken Julie" med Ingrid Thulin i titelrollen, en bragd som för tanken till Barnum.

Beloppet var ett ytterst välbehövligt tillskott till Stadsteaterns konkursumsiga ekonomi och vem borde i själva verket vara närmare till hands än Harry Schein att framskaffa det? Ty om inte Harry Schein funnits skulle Stockholms Stadsteater enligt Hjalmar Mehr (och han bör veta vad han talar om) aldrig ha funnits till. Med tanke på att Stockholms Stadsteater är Sveriges förmodligen i särklass sämsta teater — detta sagt inte så mycket med hänsyn till repertoaren och föreställningarnas kvalitet som snarare med hänsyn till lokalen som sådan — förefaller 85.000 kr. vara billiga böter.

Harry Schein sålde sin ingenjörbyrå, blev en nollställd miljonär och ägnade sig åt att som hr Thulin soignera sitt magsår vid randen av en swimming-pool i Hollywood och en i Kevinge. Men han var ändå inte tröttnare på film än att han åtog sig att starta Svenska Filminstitutet och nu som sagt åtagit sig att leda det under ytterligare tre år, med eller utan champagnegalopper i Venedig. Så ser han alltså ut: den grå kultureminensen, mannen som skaffat oss Stadsteatern och konstnärbelöningarna. Vi vet med andra ord vad för slags kulturpolitik vi har att vänta oss om socialdemokratins alla pragmatiker når sitt mål — att göra Sverige till en enpartistat.

G. U.

all
försäkring i

Städernas

i goda händer

... om det händer